

III 19/1968

COBISS •

merx Vest

LETO V. ŠT. 8, 9 * CELJE, SEPT. 1968

GLASILO KOLEKTIVA

Poročilo generalnega direktorja o službenem potovanju v Švico

Dne 27. maja 1968 ob 09.00 uri se je začelo zasedanje trgovine na drobno v hotelu Spigarten, Zürich s sledečim dnevnim redom:

1. DISERTACIJA O TATVINI V TRGOVINI, razgovor s pisateljem dr. R. Stephani, odvetnikom, Baden, o važnih splošnih okoliščinah in zaključnih posledicah za praktila.
2. VPRAŠANJA PRAVNIKU IN POLICIJSKEMU STROKOVNJAKU, razgovor z dr. W. Hubatka, šefom kriminalne policije mesta Zürich, iz formalnega in praktičnega vidika.
3. PREDVAJANJE FILMA DRŽITE TATU.
4. TATVINE IZ PSIHO-TERAPEUTSKEGA VIDIKA, razgovor z gospo dr. med. L. Meier, Zürich.
5. TATINSKE UKANE — PRETKANOST POKLICNIH TATOV, razgovor z detektivskim mojstrom gosp. H. Hüngli iz Züricha, glede 20 metod premetenih tatov.
6. PREIZKUŠENI OBRAMBNI UKREPI PROTI TATVINAM V TRGOVINI, razgovor s trgovskimi šefi glede 30 obrambnih in kontrolnih možnosti v smislu preprečevalne obrambe.
7. PRAKTIČNI POSTOPEK NAPRAM ZASAČENIM TATOVOM, poročilo neke specialne komisije.
8. PRIMERNA NAVODILA OSEBJU KOT SREDSTVO ZA OBRAMBO TATVINE, priporočilo neke skupine strokovnjakov.
9. ZAUPNIŠKO PROGRAMSKO OVRFDNOTENJE LASTNO OB-RATNEGA TATINSKEGA REGISTRA, avtomatizacija v službi obrambe tatvine.
11. »SEAB — SISTEM« — sredstvo za borbo proti poneverbi v blagajnikšem prometu.
12. PREDVAJANJE AMERIKANSKEGA BARVNEGA FILMA 16 mm O TRG. TATVINAH.
13. TATVINE OSEBJA KOT POSEBNI PROBLEM, razgovor med personalnimi šefi raznih firm.
14. »VPRAŠAJTE ODGOVARJAMO«, zaključna diskusija v plenumu.

Organizacija izvedbe zasedanja trgovine na drobno je bila tudi za Švico svojstvena. Predavanja nakazanih tem so se vršila v obliki intervjuja tako, da je bil za vsako temo določen izpraševalec in glavni nositelj ali tolmač posamezne teme, ki je odgovarjal na postavljena vprašanja. Pri posameznih temah je bilo več oseb, ki so odgovarjala na postavljena vprašanja.

Material za razpravo ni bil predhodno pripravljen (razen teme št. 1.), izpraševalci so bili strokovnjaki na posameznih področjih dela, zato so na podlagi praktičnega in teoretičnega znanja postavljali posameznim strokovnjakom vprašanja iz teme, kjer so nastopali kot izpraševalci.

Zasedanje je trajalo nepretrgoma 9 ur t. j. od 9. do 18. ure. Eno uro in 30 minut smo uporabili za kosilo, kljub temu, da je bil program zasedanja izredno bogat in naporen za poslušalce, nismo dobili vtisa, da je dolgočasen in dolgozven prav zaradi novega sistema podajanja snovi.

Celotna materija podanih tem se je nanašala izključno na rezultate proučevanja tatvin v trgovini SP, Marketh in blagovnih hišah za celotno področje, Švice.

OSNOVNA VSEBINA POSAMEZNIH TEM:

1. DISERTACIJA O TATVINI V TRGOVINI:
 - a) smoter disertacije? Osveščiti vse pojave tatvin v trgovini, nakazati slabe točke o organizaciji dela, razporeda opreme, usposobljenost kadra, dokazati sodstvu, da je trgovina nemočna in nesposobna v celoti odpraviti ta pojav, ki spremlja civiliziran svet;
 - b) koliko se krade? Krade se sorazmerno veliko, v SP in M prodajalnah se ocenjuje kraja na 0,5% od celokupne prodaje blaga, v Blagovnih hišah pa se ocenjuje kraja na 2%;
 - c) zneski prekrška? ti so odvisni kje se krade, v SP in M prodajalnah so manjši kot v blagovnih hišah;
 - d) kdo krade? kradejo vsi, stari,

- e) kaj se krade? Vse kar jim pride pod roke, posebno tam kjer se temu vprašanju ne posveča posebna pozornost (pravilni raspored opreme, opazovanje strank, delovanje nadzornikov prometa);
- f) krade inozemec več? Ne! Kradejo vsi enako, analiza je pokazala, da je razmerje med domačini (čisti Švicarji) in tujci (pretežno večino tuja delovna sila) 50 : 50, zato je odveč, da se sklicujemo na tuje in na njih valimo krivdo tatvin v trgovinah;
- g) Nejasne številke prijetih in tatvin osoba? Analiza je pokazala precejšnje pomanjkljivosti pri vodenju evidence o tatvinah v posameznih trgovskih hišah, te tatvine niso dovolj ločene za tuje in domače storilce kaznivih dejanj;
- h) kdaj se po kom največ krade? Zanimive so ugotovitve, kdaj nastopajo posamezni kupci tako po starosti, po spolu, po socialnem sestavu, po poklicu

Blagajničarka lahko »marsikaj«
ugotovi...

Poročilo general. direktorja o službenem potovanju v Švico

kot tati posameznih vrst blaga;

- i) poklici in starost tatov? Med osebami, ki se pojavijo kot tatje ni razlike v poklicih (doktorji, ing., trgovci, uradniki, delavci in brezdelci) pravtako ni nobene razlike v starosti;
- j) policija ja li ne? Vsi ne nagingajo na to, da se policija ne sme vključevati v prvo obravnavanje tatvine v trgovini;
- k) obrazci za priznanja? Obrazci morajo biti enotni za širše področje, če že ne za celotno državo, vsebovati morajo vse bistvene elemente za registracijo pojava tatvine v trgovini;
- l) tatinski povratniki? Skoro sigurno je, da se v doglednem času vrnejo tatinski povratniki v isto prodajalno, kjer so storili prekršek, ni pa rečeno, da bodo ponovno kradli, zato se morajo v trgovini sprejeti kot

2. VPRAŠANJE PRAVNIKU IN POLICIJSKEMU STROKOVNJAKU:

- a) opredelitev »tatvina«, »izmaknitev«, »poneverba«? To so vprašanja, ki še do danes niso pravno utemeljena, zato posamezna sodišča šele na razpravah skušajo opredeliti kaznivo dejanje;
- b) kdaj velja dejansko stanje kot izpolnjeno? Šele takrat, ko je kupec zapustil — prešel blagajno v SP in M prodajalno, v blagovnih hišah pa takrat, ko se je oddaljil od oddelka pri katerem je vzel blago;
- c) katere posledice lahko ima zmeta? Posledice so lahko čestokrat zelo drage, kupec ima pravico tožiti prodajalca ali poslovodjo zaradi žalenja časti, če ga je po nedolžnem poklical k pisarnam z namenom, da ugotovi tatvino;

Dobrozaložen oddelek mesnih izdelkov

vsi ostali kupci, vendar ne smemo na njih pozabiti pri opazovanju;

- m) obstoja učinkovita obramba? Ta obstoja samo je v primerjavi z višino kraje predraga, zato se moramo osredotočiti na preventivno zaščito pred krajo, ki je prav tako učinkovita in kar je najvažnejše ta je poceni.

Dr. R. Stephani je v svojem izvajanju podkrepil posamezne razlage s skrbno obdelanimi statističnimi podatki prikazanimi v obliki števil in različnih grafikov.

- d) kje se lahko kliče tatu na odgovor v trgovini? Izključno v pisarno prodajalne, če pa trgovina nima pisarne pa v skladišče trgovine;
- e) kdaj se naj vključi policija? Kadar se tata ne dovoli legitimirati odnosno ne da svojih osebnih podatkov in kadar obstoja nevarnost izgredov. Policija je dolžna v takih primerih takoj intervenirati.
- f) kazni? Trgovina ni v nobenem primeru upravičena sama izrekat razne kazni za storjeni prekršek;

- g) lastna razsodba trgovine? Trgovski delavec ni v nobenem primeru upravičen, da sam razsoja v katero kategorijo spada storilec kaznivega dejanja, še manj pa lahko to zapiše v zapisnik, ki ga sestavlja za ugotovljeni prestopki;
- h) hišna preiskava kdaj? Hišno preiskavo lahko izvrši samo policija na podlagi predhodnega soglasja javnega tožilca. Ko poslovodja zaloti nepoštenega kupca in pri njemu najde več predmetov vkradenega blaga ter sklepa, da omenjeni kupec ni navaden tat, pokliče policijo, katera skupaj s poslovodjem in javnim tožilcem odloči ali se bo izvršila hišna preiskava. Mnogokrat se je pokazalo za izredno koristno, da so pri posameznih nepoštenih kupcih izvršili hišno preiskavo, kjer so našli raznovrstno ukradeno blago;
- i) obravnava mladoletnih storilcev? Mladoletnim prestopnikom posvečajo posebno pozornost. Njih ne obravnava policija, temveč socialni delavec, ki se v nadaljnji obravnavi storjenega prekrška temeljito posveti osnovnim vzrokom, zakaj je do prekrška prišlo. Ko ugotovijo vse te vzroke, ki so vplivali na mladoletnika, da je storil prekršek, skušajo z različnimi vzgojnimi metodami vplivati na mladoletnega prestopnika. V večina primerih uspejo. Kjer se pa kaznivo dejanje ponovi, pokličejo na zagovor tudi starše, od katerih pa zahtevajo večjo kontrolo nad otrokom in pravilno vzgojo, čeravno je to v mnogih primerih že prepozno. Pri tretjem prekršku mladoletnika vključijo vzgojno varstvene ustanove, kjer želijo prestopnika spraviti na pravo pot. O vseh ugotovitvah mladoletnega prestopnika vodijo poseben register, v katerega registrirajo vse podatke o mladoletnem prestopniku, kaj je ukradel, kje, s kakšnim namenom in kaj je socialna služba storila, da bi mladoletnega prestopnika spravila na pravo pot. Register je stroga tajna socialne službe. Šola ni v nobenem primeru seznanjena s prestopki posameznih mladoletnikov. Odnos do mladoletnih prestopnikov je tako human predvsem iz razloga, ker se zavedajo, da lahko mladega človeka s pravnimi socialno-psihološkimi prijemi hitreje spravijo na pravo pot, kot pa obravnavanje prestopkov preko policije, šole itd.

3. PRFDVAJANJE FILMA DRŽITE TATU.

Predvajanje filma držite tatu je bila zelo ponesrečena tema zase-

Poročilo general. direktorja o službenem potovanju v Švico

danja. Namesto filma so nam prikazovali dia posnetke raznih grafik, ki so prikazovale posamezne detalje iz gornje teme. Predvaja- nje dia pozitivov ni imelo vzgoj- nega niti poučnega motiva.

4. TATVINE IZ PSIHO-TERA- PEUTSKEGA VIDIKA.

Gospa dr. med. L. Meier je ob- ravnavala tatvine v trgovinah iz psiho-terapeutskega vidika, pred- vsem naslednja poglavja: tatvina kot moralni problem, vzroki tatvine, vrsta tatvine, telesno duševni vplivi, kleptomanija, te- rapevtski vplivi pri povratnikih, mladoletnik iz psiho-terapeutske- ga vidika itd. Predavanje je bilo zanimivo, samo je bilo tolmače- no preveč v strokovnem medi- cinskem izrazoslovju, kar mnogi nismo bili v stanju dovolj natanč- no spremljati.

5. TATINSKE UKANE — PRE- TAKANOST POKLICNIH TATOV.

Poklicni tatovi v trgovinah so se že tako izurili v svojem poklicu, da je mnogokrat težko tudi pok- licnim detektivom odkrivati pre- stopnike. Uporabljajo najrazličnej- še prijeme od primitivnih do zelo pretkanih in izvirnih zamisli. Nekoliko primerov:

- prikupna dama ima pod paz- duho debelo knjigo, npr. ve- zan uradni list in opazuje raz- no blago v prodajalni — v res- nici je debela knjiga samo spretno izdelan karton v kate- rega daje ukradeno blago — dama prodajalcem ni sumljiva, ker jo štejejo za visoko in- telegentno damo;
- eleganten gospod hodi po pro- dajalni in drži v rokah velik karton zavit kot darilo z ust- rezno mašnico in cvetlico — v resnici služi ta darilni paket v resnici služi ta darilni pak- et temu elegantnemu gospo- du za shranjevanje ukradene- ga blaga od tranzistorjev, brivskih aparatov do transi- storskih televizorjev — pro- dajalci vidijo v elegantnem gos- podu šarmatnega ljubimca, ki je pozoren na svojo izvoljenko saj ji nosi velik paket (pona- vadi je paket ovit v poseben dekorativni papir, ki ga pro- daja ista prodajalna);
- dogovor med kupcem-tatom in prodajalko za določeno blago npr. novo obleko. Prodajalec nastavi v kabino za poskušanje perila ob točno določenem ča- su dogovorjeno obleko, kupec pride ob točno dogovorjenem času vzame kos perila in gre v kabino. V kabini se hitro sle- če in obleče že pripravljeno

obleko, preko nje obleče svo- jo staro obleko, ko stopi iz ka- bine se napravi kot da mu ne odgovarja komad perila, ki ga je hotel preizkusiti;

- mnoge prodajalne imajo pred izhodom iz prodajalne, cele kupe praznih kartonov, ti kar- toni so namenjeni kupcem za njihovo lastno uporabo. Kupec in prodajalec se dogovorita za točen čas in tako prinese pro- dajalec nekoliko starih in praznih kartonov, med temi kartoni pa je eden karton nap- olnjen z raznim blagom. Ko kupec zapuša prodajalno ob točno določenem času, ga čaka pri kupu kartonov poseben do- govorjen karton v katerem se nahajajo razne dobrine.

Takšnih pretkanih primerov je mnogo, zato moramo biti v trgo- vinah zelo previdni ter pozorni do najrazličnejših kupcev, ki mnogokrat s svojo posebnostjo vzbujajo pozornost ostalih kup- cev.

6. PREIZKUŠENI OBRAMBNI U- KREPI PROTI TATVINAM V TRGOVINI.

Najrazličnejše ustanove proučuje- jo različne možnosti kako učinko- vito preprečiti tatvine v trgo- vinah s pomočjo preventivnih ukre- pov in s pomočjo sodobnih elek- tronskih naprav.

S pomočjo preventivnih ukrepov:

- pravilen razpored prodajne o- preme;
- pravilna razporeditev blaga in višina blaga v prodajnih ele- mentih;
- preglednost nad prodajalno iz različnih zornih kotov;
- primerna navodila osebju kot sredstvo za obrambo tatvine;
- poklicni opazovalci v blagov- nih hišah in marketih;
- začasni opazovalci — petek, sobota itd.

Sodobne elektronske naprave:

- razmestitev industrijskih tele- vizijskih kamer po prodajalni s sposobnostjo avtomatičnega daljinskega usmerjanja. V po- sebni pisarni prodajalne so te- levizijski ekrani katere opazu- je več oseb, odvisno od števi- la televizijskih kamer. Osebe, ki opazujejo televizijske ekrane so povezane s prodajalno preko zvočnikov ali drugih te- lekunikacijskih naprav in dajejo prodajalcem, oddelko- vodjem in poslovodjem ustre- zna navodila v obliki šifer o dogajanju v posameznem od-

delku. Ta sistem opazovanja prodajalne je zelo drag in ni dovolj učinkovit, da bi upra- vičil svoje stroške;

- avtomatične samopostrežne prodajalne, kjer se blago kpu- je s pomočjo posebnih že- tonov, ki se uporabljajo pri nakupu blaga kot pripomoček, da elektronske naprave vodi- jo za vsakega kupca poseben račun. Ko si kupec nakupi že- ljeno blago izroči pri blagajni žeton v poseben obračunski stroj, kateri v parih sekundah izračuna skupno vrednost kupljenega blaga, izroči bla- gajniški kupon, kupec je dol- žan zopet preko avtomata pla- čevati vrednost kupljenega blaga sicer ne more zapustiti prodajalno, ker mu to ne do- voljuje poseben avtomat. Ta sistem 100 % varuje blago od- nosno preprečuje vsakršno možnost kraje. Je zelo drag in samo masovna in velika prodaja blaga v tej prodajalni omogoča rentabilno poslova- nje;

- najbolj izpopolnjen sistem kontrole nad tatvinami so iz- našli v Angliji.

Pri izpisovanju cen na posa- mezno blago uporabljajo po- sebne namagnetene etikete. Pri blagajnah pa so posebne elek- tronske naprave, ki ugotavlja- jo s pomočjo posebnih naprav za ugotavljanje magnetizma ali je posamezni kupec plačal vse blago, ki ga je nabral v prodajalni. Če je kupec v pro- dajalni vtaknil določeno bla- go v katerikoli žep, torbico, kovček, pod klobuk ali kamor- koli, bo pri izhodu mimo bla- gajn elektronsko-magnetna na- prava ugotovila in alarmirala blagajnika, poslovodca ali po- sebno osebo, ki je zato določe- na, da kupca povabi v pisarno in ugotovi kaj je odnesel. Elek- tronsko-magnetna naprava pa ne registrira drugih kovinskih predmetov čeravno imajo la- stnost magneta, ker je ista usmerjena samo na jakost magneta etikete.

Ta sistem kontrole je izredno učinkovit, istočasno pa je tre- ba pripomniti, da je zelo drag, saj znašajo stroški cca 4,5 do 5 % od celokupne prodaje bla- ga.

Poleg zgoraj navedenih sistemov in preventivnih ukrepov uporab- ljajo različne firme najrazličnej- še vrste raznih etiket najlonskih trakov s plombami, da bi prepre- čili zamenjavo etiket itd.

7. PRAKTIČNI POSTOPEK NA- PRAM ZASAČENIM TATOVOM.

Pri obravnavanju tatu moramo biti zelo previdni, ker se nam lahko zgodi, da bomo nedolžno o- sebo obdolžili kaznivega dejanja,

Poročilo general. direktorja o službenem potovanju v Švico

ji povzročili moralno škodo, sebi pa nakopali sitnosti s sodiščem. Praktični postopek napram zasadenim tatovom;

- a) alarm poročilo, prodajalec, ki zasleduje kupca, za katerega je prepričan, da je vzel določeno blago, ga neopazno spremlja do blagajne in ko ugotovi, da vzeto blago ni plačal alarmira odgovorno osebo o lastni ugotovitvi. Če blagajničarka ugotovi, da ima kupec neplačano blago v košari, torbici, mreži ali kje drugje in da to blago ni predložil v plačilo alarmira odgovorno osebo o njeni ugotovitvi, itd.;
- b) nagovor na tatu; odgovorna oseba, ki je zadolžena, da kupca ustavi predno zapusti prodajalno je dolžna, da v vljudnem tonu nagovori kupca in ga prosi, da gre z njim v pisarno, ker bi se želel poslovodja z njim osebno nekaj pogovoriti;
- c) spremstvo v pisarno: ko se kupec odloči, da gre z odgovorno osebo v pisarno prodajalne, mora biti oseba, ki kupca spremlja zelo previdna, kajti lahko se zgodi, da bo kupec med potjo odvrget ukradeni predmet. Spremstvo mora biti nevsiljivo in za ostale kupce neopazno;
- d) zasliševanje; k zasliševanju je priporočljivo, da povabimo priče po možnosti dva trgovska delavca iste prodajalne, ki bosta sodelovala pri zasliševanju in ugotavljanju kakšno blago je kupec hotel ukrasti;
- e) obrazec o priznanju; ko je kupec priznal, da je storil kaznivo dejanje s tem, da je hotel ukrasti določeno blago izpolnimo poseben obrazec o priznanju. V ta obrazec vpišemo vse potrebne podatke za dokazovanje priznanja tatvine in ostale podatke, ki so nam potrebni za kasnejše analize;
- f) nadaljni postopek: obrazec o priznanju se posreduje ustreznim organom t. j. policiji ali upravi firme. Primer tatvine se vpiše v poseben register tatvin, ta register se lahko vodi v sami prodajalni ali na upravi firme.

8. PRIMERNA NAVODILA OSEBJU KOT SREDSTVO ZA OBRAMBO TATVINE.

- a) splošna orientacija: celoten personal prodajalne ali blagovne hiše mora biti temeljito seznanjen s problemom tatvine v prodajalnah — trgovinah;
- b) orientacija o tatvinskih fine-

sah; trgovski delavci prodajalne morajo biti temeljito seznanjeni z različnimi finesami, ki jih uporabljajo premeteni tatovi, le tako bodo lahko pravilno opazovali svojo okolico in preprečevali tatvino;

- c) navodila za opazovanje: pri izdajanju navodil za opazovanje, se mora personal prodajalne pravilno seznaniti, kako lahko kupca opazujemo, da to ne opazi sam kupec ali ostali kupci. Ta okolnost je zelo važna, če bodo kupci polagoma ugotovili, da so vedno opazovani se bodo takšne prodajalne izogibali;
- d) na sigurnost: pri opazovanju ne smemo dovoliti kadar dvomimo ali je kupec ukradel določeno blago ali ne, da se takšnega kupca povabi na razgovor v pisarno. V takšnih primerih je bolje, da kupec mirno odide iz prodajalne, kupca se povabi v pisarno samo takrat, kadar smo sigurni, da je storil prekršek.

9. »SEAB-SISTEM« sredstvo za borbo proti poneverbi v blagajniškem prometu. Predstavnik firme »SWEDA« je obrazložil delovanje nove register blagajne, ki zagotavlja absolutno varnost v blagajniškem prometu. To predavanje je imelo bolj karakter reklame za register blagajne.

10. PREDVAJANJE AMERIŠKEGA BARVNEGA FILMA 16mm O TRGOVSKIH TATVINAH. Film je izredno poučen saj prikazuje najrazličnejše motive kraje, okolnosti, vzroke, kje, zakaj in kako je prišlo do kraje. Film prikazuje najnovejše metode poklicnih tatov, kaj vse lahko v trgovinah ukradejo od nogavic do obleke, od baterije do televizorja itd. Film je izredno strokovno delo in je odličen pripomoček za vzgojo kadra v smeri preprečevanja tatvin v trgovini.

11. TATVINE OSEBJA KOT POSEBEN PROBLEM.

Tudi v Švici se ukvarjajo s problemom tatvin v trgovinah s

strani trgovskih delavcev, poslovodij in ostalega pomožnega osebja. Ta pojav se vedno bolj širi, zato si prizadevajo, da bi z najrazličnejšimi prijemi in metodami preprečili tovrstne tatvine. V mnogih primerih se želi ta tatvina prenesti na kupca in njega obremenjevati za vso tisto blago, ki so ga odnesli prodajalci.

Medsebojno obveščanje trgovcev — firm o kaznivih dejanjih posameznih prodajalen je bilo do nedavnega prepovedano. Zato se je zgodilo, da se je v neki blagovni hiši zbralo nešteto prodajalcev ki so storili prekršek v tej ali oni trgovini. Sedaj se personalni referenti predhodno zanimajo pri firmi kjer je bil zaposlen trgovski delavec, ki se želi na novo zaposliti, kakšne so njegove moralne kvalifikacije.

Trgovski delavec, ki stori kaznivo dejanje zgubi takoj službo. Istčasno pa ga prijavijo policiji. Nerešen je problem soodgovornosti za primanjkljaj v prodajalni.

Na zaključku zasedanja so posamezni udeleženci postavljali razna vprašanja s področja tatvin v trgovini. Vprašanja so se v glavnem nanašala na obravnavane teme s posebnim povdankom na specifičen primer. Na ta vprašanja so odgovarjali razni strokovnjaki odnosno experti za določena področja.

Na zaključku mojega poročila bi želel povdariti nekatere naloge, ki jih moramo izvršiti v zvezi s tem:

1. Izdelati se mora temeljita analiza pojavov tatvine v naših SP in MM prodajalnah.
2. Z rezultati analize se morajo seznaniti vsi trgovski delavci v SP in MM prodajalnah.
3. S trgovskimi delavci v SP in MM prodajalnah se mora bolj sistematično delati in jih seznanjati s preventivnimi ukrepi v borbi proti tatvinam v prodajalnah.
4. Izdelati se mora poučni film, ki bo prikazoval, kdaj, kje, kako in zakaj prihaja do tatvin v naših SP in MM prodajalnah.
5. Socialnega delavca pri Socialnem zavarovanju se mora opozoriti na metode dela z mladoletnimi prestopniki v Švici.
6. Tatvinam osebja posvečati več pozornosti in po možnosti odkrivati ta pojav na začetku samega dejanja.

Direktor

»Merx Vestnik je list nas vseh,
sodelujte z dopisovanjem!«

Disciplina — predpogoj za kvalitetno delo in uspešno poslovanje!

Vzporedno s prizadevanji za izboljšanje poslovanja, boljše gospodarjenje z materialom in stroji gre do tudi prizadevanja posameznikov ali strokovnih služb za izboljšanje delovne discipline.

Večina naših delavcev se zaveda, da prav red in disciplina — poleg ostalih pogojev — močno vplivata na večjo storilnost. Le ob vsestranskih naporih in zavesti nas vseh bo to načelo uresničeno.

Mnogim še ni jasno, kaj vse pomenjuje pod disciplino, zato želim v tem svojem kratkem prispevku opisati nekatere primere nediscipline v podjetju, ki v končni posledici močno vplivajo na to, da naši skupni uspehi niso še boljši.

Na primer prihod na delo: Večina delavcev (mišljeni so tudi delavci strokovnih služb) prihaja na delo pravočasno, mnogi pa tudi pol ure pred začetkom dela. Le-ti pričnejo z delom takoj.

Torej večina Merxovcev dela vestno, upošteva določen čas za odmor, v proizvodnji preneha z delom, ko dobijo izmeno in ko je bilo delovno mesto počiščeno in pospravljeno, oz. v strokovnih službah, ko je ura 14.00.

Kako pa je z drugimi, z manjšino?

Nekateri delavci, najpogosteje tisti, ki stanujejo v bližini delovnega mesta, ali pa imajo avtobusov na razpolago (da ne govorimo o osebnih vozilih), se kar ne morejo sprizniti s tem, da je 8-urni delovni dan obvezen za vse in da za to dobijo tudi osebni dohodek. Taki prihajajo na delo zadnje minuto mimo vratarja, pogosto pa tudi minuto, dve kasneje. Vse primere zamujanja na delo vratarji sicer javljajo vodjem delovnih enot, toda učinka ni.

Menim, da je prav, da takim delavcem postavimo vprašanje, zakaj tako in ali se ne čutijo krive napram ostalim delavcem, ki so prizadevni in se trudijo na slehernem koraku, da bi bil kos kruha večji in da bi nam bilo vsem bolje.

Tak odnos do dela, reda in discipline v podjetju se prav gotovo odraža na niz drugih primerov in pojavov, kot na primer:

1. Nestrokovno delo, oz. delo, pri katerem posamezniki ne upoštevajo tehnoloških predpisov.
2. Zlorabo službenih izhodov v privatne namene.
3. Privatne telefonske pogovore.
4. Razne privatne razprave in debate.
5. Zadrževanje po garderobah in sanitarijih.
6. Zadrževanje v drugih delovnih enotah.
7. Prinašanje alkoholnih pijač in praznovanja osebnih praznikov.
8. Predčasno odhajanje na kopanje in umivanje.
9. Predčasno odhajanje na malico.

10. Zapuščanje delovnega mesta preden je bilo očiščeno in prevzeto od delavca naslednje izmene.

11. Predolgo in prepogosto pavziranje, potem pa hitrica pri delu.

12. Neupoštevanje varnostnih in protipožarnih predpisov in na kraju poškodovanja in uničevanja sanitarij in sanitarnih na-

prav.

Vsi taki in podobni pojavi vplivajo na disciplino pri delu in na slabše rezultate pri delu. Zato želimo, da sleherni član kolektiva o njih premisli in po svoje pripomore, da bi jih bilo v bodoče čim manj in da jih ne bi bilo treba reševati z disciplinskimi ukrepi.

J. G.

Kadri v blagovnem prometu

Trgovske delavce najdemo malone v vseh panogah gospodarstva, pretežno seveda v trgovini na malo in veliko.

Usposobljeni so za prodajo in posredovanje dobrin občanom. Pri tem delu nosijo dokajšnjo odgovornost za pravilno ravnanje z blagom, skrb za trajno absorbiranje kupne moči in dnevni iztržek in v odnosu do kupca ali sočloveka jim delovna mesta nalagajo specifično, celo v psihologiji usmerjeno izobrazbo.

Zaradi kaj naglega usihanja sistema klasične trgovine z neposredno postrežbo in uvajanja sistema sodobnega modernega trgovanja po načelu samopostrežbe, bo treba bolj kot doslej prilagoditi tudi izobrazbo vseh trgovskih kadrov. Ne želimo postavljati prognoze, ali se bo in v kakšnem času se bo sedanjih kakšnih 2000 trgovin z mešanim blagom v naši republici preoblikovalo v samopostrežne trgovine. V celoti najbrž kar nikoli. Toda računni in tendenca, da bi imeli v naši republici v prihodnje okoli 350 do 400 samopostrežnih trgovin (s širšo izbiro neživilskega blaga kot doslej) in okoli 20 do 25 večjih ali manjših blagovnih hiš, zahtevajo postopno prilagoditev izobraževanja potrebam novih delovnih mest in novim profilom kvalificiranih in polkvalificiranih delavcev. V izobraževanje moramo vnesti dodatno vsebino.

Kupec namreč danes išče:

— možnost svobodnega odločanja pri nakupovanju,

— nasvet pri posebnih željah,

— trgovino, kjer bi lahko nakupil kar največ stvari pod eno streho in

— prijetno vzdušje in počutje v prodajnem prostoru.

Spričo potrebe po ustvarjanju velikega prometa z nizko maržo in v ustrezno velikem prodajnem prostoru iščemo pota in načine, kako bi postalo nakupovanje kupcem vedno bolj prijetno in koristno. Sprememba v načinu kritja potreb prebivalstva zahtevajo:

— razširitev duševnega obzorja poslovođij in ostalih vodilnih kadrov,

— psihološko preučevanje kupčeve duševnosti in

— psihološko šolanje kadrov.

Nova sodobna trgovina spreminja izobrazbeno strukturo zaposlenih i njihovo število. Te zahteve so zrasle samoniklo iz prevladujoče samopostrežne trgovine na Zahodu. Postati morajo tudi pri nas dopolnilo v izobraževanju trgovskih kadrov.

Ne klasična prodaja, ne neposredno ponujanje in prigovarjanje temveč sodobno prikazanje ustrezne izbire blaga bo imelo v trgovini čedalje večjo vlogo. Temu se mora prilagajati marsikaj, tudi izobrazba kadrov.

(Iz Vestnika gospodarske zbornice)

TRGOVINA V SVETU

Organizacija trgovske mreže v Švici

Z redno preskrbo prebivalstva v Švici (z živili in gospodinjskimi potrebščinami) delujejo v glavnem 4 velika združna podjetja. Coop, Migros, Konzum in še eno. Največje je podjetje Coop, sledi Migros in ostali. Migros, ki oskrbujejo okoli 700.000 članov, ima okoli 500 prodajal in okoli 100 prodajnih voz za manjše vasi in visoko ležeče kraje. Deluje

14 kontonalnih Migrosov, ki so samostojna trgovska podjetja, sicer pa združeni v Zvezi Migros v Zürichu. Migros ima okoli 28 lastnih proizvodnih podjetij, ki dobavljajo svojo produkcijo samo Migrosu. (Kako močna in primišljena integracija proizvodnje in trgovine). Vsa 4 navedna podjetja si medsebojno ostro konkurirajo. Načelo kakovosti in nizkih cen je glavno gibalno za pritegovanje kupcev.

Zelo pomemben del blagovnega

TRGOVINA V SVETU

prometa z neživilskim blagom opravljajo v Švici velike blagovne hiše. Vse imajo svoj sedež v Zürichu. Te so Globus, Jelmoli, Löh, Weber, A. M. D. in morda še kakšno. Te blagovne hiše imajo v drugih švicarskih mestih svoje večje ali manjše blagovnice, prilagojene potrebam lokalnega prebivalstva. Hitijo pri gradnji predmestnih blagovnic, ki rastejo istočasno z novimi predmestnimi naselji.

Podjetja za osnovno preskrbo prebivalstva so združena značaja, blagovne hiše so pa pretežno delniške družbe.

V zadnjih 8 letih se je švicarska trgovina močno spremenila, posebej velja to za 4 podjetja z živili in gospodinskimi potrebščinami. Nastalo je veliko število novih samopostrežnih trgovin s prodajno površino nekako od 400 pa do 1500 m² prodajne površine. Novo Migrosovo trgovino lahko ustanovijo le če predvidevajo, da bo v njej nakupovalo vsaj 4000 prebivalcev, sicer traja predolgo, da bi se nova trgovina amortizirala. V zadnjih letih je vedno večji asortiment neživilskega blaga iz ostalih trgovin v večjih samopostrežnih trgovinah. V Migrosovih samopostrežnih trgovinah znaša promet z neživilskim blagom že okoli 20 %.

Zadnja leta se je švicarski Migros lotil izredno pomembne akcije. Pričeli so z gradnjo (kantonalnih) centralnih zalagalnih skladišč. Vsa so zelo moderna, mehanizirana, z vgrajenimi hladilnicami, zmrzovalnicami in v vsa taka nova skladišča je montirana naj sodobnejša mehanizacija. Vsa imajo prosti tir.

Tako moderno skladišče Migrosa kantona Zürich ima 102.000 m², enako v St. Gallenu 30.000 m² in v Bernu okoli 20.000 m². V takšne znatne investicije vodi podjetje predvsem politika zniževanja stroškov. Prihranek na stroških bo zelo pospešil amortizacijo, ki je predvidena na 8 do 10 let.

Končno gre še za eno pomembno

dejstvo. Koncentracija vseh dobrin v enem centralnem skladišču omogoča tudi centralno manipulacijo z blagom in centralno pripravlanje vsakodnevnih komisij za prodajalno. Velik prihranek nastaja tudi v načrtnem izkoriščanju prevoznega parka. Vsa ta skladišča imajo v rezervi še dodatna zemljišča za kasnejše razširitve.

In še en podatek: organizacija trgovske mreže v naši republici in Švici:

Podjetja z živili in gospodarskimi potrebščinami v SR Sloveniji okoli 80 — prebivalcev okoli 2 milijona. Švica (v glavnem) 4 — prebivalcev okoli 6 milijonov.

Ti podatki kažejo na našo IZREDNO razdrobljenost trgovske mreže. Taka kot je, le z veliko težavo sledi nujni potrebi po pospešeni modernizaciji celotnega blagovnega prometa naše republike.

Zadružno podjetje Migros

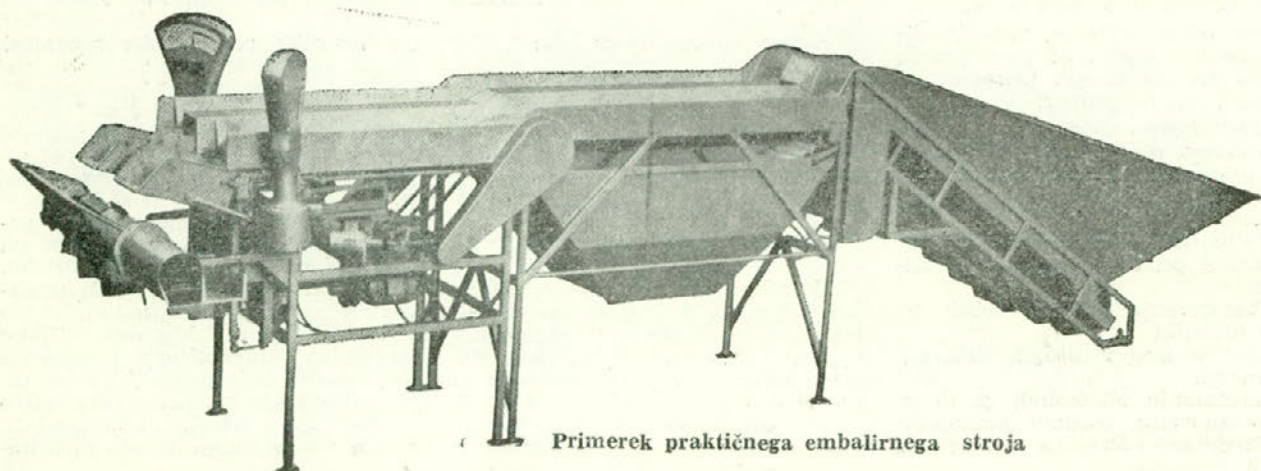
V novem predmestju Berna je nastalo moderno naselje. Sporedno z gradnjo stanovanjskih blokov so zgradili tudi tri montažne trgovine. Prvi poizkus in prvi primer v Švici. Stroški montažne gradnje so nižji od klasične. Vsi trije novi trgovski objekti so bili postavljeni v roku dveh mesecev. Lep, umirjen zunanji videz vseh treh trgovskih stavb (samo pritličje) prikupen steklen vhod — vse tri prodajalne so brez vsakih oken z velikim parkirnim prostorom — so poleg izredne funkcionalnosti prostorov lepa prisposoba načrtnega dela in prikaz sodobne moderne trgovine.

Po švicarskih dognanih normativih za določeno število prebivalstva tega okolišja imajo te prodajalne naslednje prodajne površine. Migroso-

va trgovina z živili in gospodinskimi potrebščinami 800 m², predmestna blagovnica LOB okoli 1400 m² in še ena blagovnica A.M.D. okoli 1200 m². Stranski prostori merijo okoli 20 % prodajne površine. Po asortimentu so vse tri trgovine založene dokaj bogato, vendar pretežno z blagom dnevne in deloma občasne potrošnje.

V Migrosovi samopostrežni trgovini je pri prodajni površini 800 m² stalno zaposlenih le 12 oseb. Ob konicah prometa t. j. v petkih in sobotah se pomnoži število osebja na 20 do 22 oseb. Po naših izkušnjah bi zaposlovala v naših razmerah trgovina z enako prodajno površino najmanj okoli 30 oseb. Vzrok tako visoki produktivnosti dela leži predvsem v dejstvu, da je organizacija in tehnika dela v združnih Migrosovih trgovinah do skrajnosti proučena, racionalizirana in zelo uspešna. Dovoz blaga s centralnega, zbiralnega oz. manipulativnega skladišča je dnevno najmanj dvakrat. Pred sedmo uro mleko, zelenjava, meso in med osmo ter deveto uro ostala živila. Trikrat na teden zalagajo trgovino z gospodinskimi potrebščinami. Blago gre s kamiona na police. V priročnih skladiščih obstoja le manjša zaloga za malone podvojeni promet v petkih in sobotah. Blago dostavljajo prodajalnam v standardnih kartonih z oznako številke police, kamor naj delavec blago razvrsti in aranžira. V prodajalni je trajno v obratu 6 blagajn, od tega sta dve blagajni v rezervi.

Veliko je še prednosti, ki bi jih bilo pri nas vredno posnemati, zato si ne smemo utvarjati, da smo z dolno modernizacijo že prišli h koncu razvijanja maloprodajne mreže.

Primerek praktičnega embalarnega stroja

Analiza o planiranju v večjih celjskih delovnih organizacijah

V program dela občinske organizacije ZKS Celje je na prioriteto mesto postavljena problematika planiranja oz. usmerjanja celotne družbene reprodukcije. To področje postaja vse bolj aktualno in zapleteno.

Komisija za družbeno-ekonomske odnose, ki si je v sklopu občinske konference zadala nalogo izvedbe take analize, je po anketni metodi zbrala podatke v večjih gospodarskih organizacijah v Celju in na podlagi teh podatkov proučila stanje razvitenosti planiranja (iz aspekta opremljenosti s kadri ter s stališča uporabe znanstvenih metod in demokratičnosti planiranja). Komisija je nato izdelala zaključke o stanju razvitenosti planiranja v gospodarskih organizacijah, ki lahko služijo kot osnova za nadaljnje strokovno-politično delo.

Anketiranih je bilo 15 delovnih organizacij, med njimi tudi naša in še tri trgovska podjetja, 10 anketirancev pa so predstavljala industrijska podjetja.

V ospredju postavljena anketna vprašanja so zadevala organiziranost služb za analizo tržišča, služb za planiranje, opremljenost teh služb po številu in kvaliteti kadrov itd.

Od 10 industrijskih podjetij jih ima le 7 posebno službo za operativno kratkoročno in dolgoročno planiranje, medtem ko je v trgovini organizirana taka služba le pri »Merx-u«. Nekatera trgovska podjetja si pomagajo z analitskimi službami, pri drugih opravlja funkcijo planiranja strokovni kolegij itd.

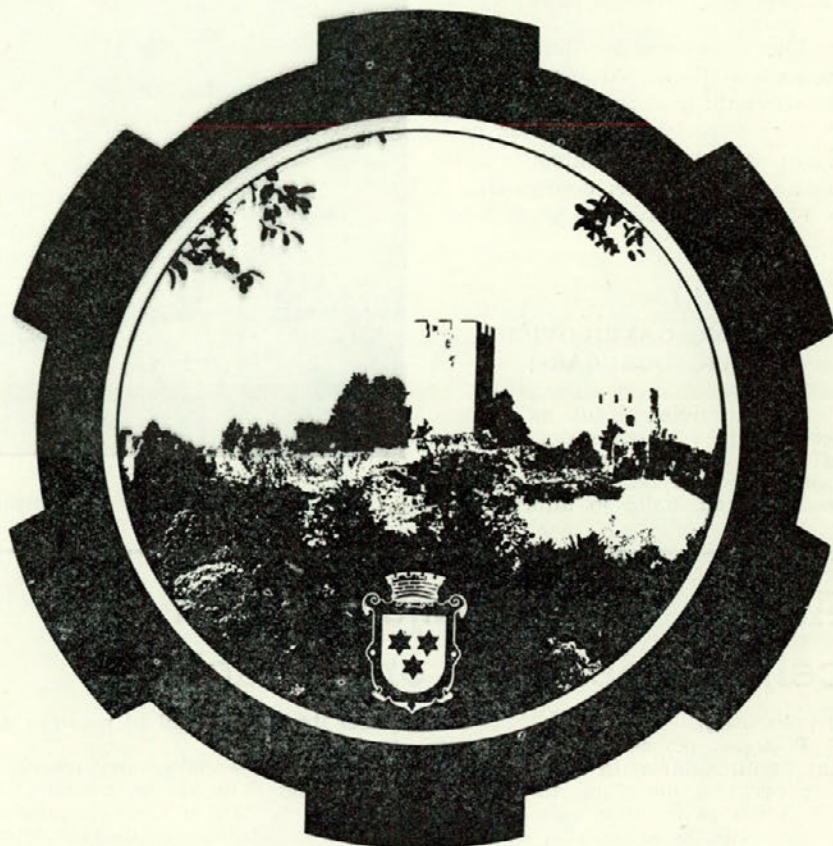
Bolj zanimiva pa je pri tem kadrovska zasedba po delovnih mestih, na katerih je sočasno z odgovornostjo poslov in ažurnostjo pogojen tudi faktor uspešnega gospodarjenja. V 10 delovnih organizacijah (7 industrijskih, 2 trgovski in spl. bolnišnici), ki imajo v kakršni koli obliki organizirano posebno redno službo za planiranje, so zaposleni 103 delavci, od tega 31 z višjo in visoko izobrazbo, 41 s srednjo, 31 pa z nižjo. Takšno opremljenost plansko analitičnih služb s strokovnimi kadri z ozirom na funkcijo in karakter teh služb je oceniti za pomanjkljivo, saj ima skoraj 1/3 zaposlenih v teh službah nižjo izobrazbo.

Odgovori na vprašanja o organiziranosti analize tržišča kažejo nezadovoljivo sliko, saj je od 15 delovnih organizacij le pri štirih poskrbljeno za posebne službe oziroma referente za analizo tržišča.

»Merx« je po izvršenih integracijah v zadnjem obdobju že v končni fazi priprav za formiranje posebne službe, ki bo analizirala tržišče (v sklopu komercialnega sektorja), medtem ko pri večini delovnih organizacij nameravajo še v nadalje opravljati to delo improvizirano njihove osnovne komercialne službe.

Glede upoštevanja planov družbeno-teritorialnih skupnosti ter potrebe pristopa k regionalnemu planiranju vse delovne organizacije te plane v glavnem upoštevajo, v kolikor zadevajo njihovo področje ter menijo, da je potrebno gospodarstvo na nivoju družbeno-teritorialnih skupnosti usmerjati z regionalnim planiranjem. Razne težave nastopajo zaradi kasnitve instrumentov ekonomske politike za plansko leto, na drugi strani pa ni zadostne odgovornosti za realizacijo postavljenih planov.

pri realizaciji teh instrumentov in odsotnost odgovornosti s strani predstavniških organov družbeno-teritorialnih skupnosti, kar vnaša negativnost, slabi vlogo, pomen in funkcijo planov ter povzroča nezaupanje. Notranje subjektivne okoliščine na strani delovnih organizacij pa so v prepočasnem spreminjanju kadrovske strukture in počasnem spoznavanju objektivnih okoliščin, ki čedalje bolj odločno terjajo, da bodo gospodarske organizacije osrednji nosilci svojega razvoja v težjih pogojih gospodarjenja.

Viri podatkov za analize in planiranje, ki se jih poslužujejo anketirana podjetja, so preskromni in so prav pri tistih, ki imajo tako službo bolj organizirano, odraža precejšnje odstopanje napram ostalim ravno v številu virov podatkov, ki se jih pri analiziranju in planiranju poslužujejo (statistične službe, institucije, trgovski potniki, publikacije, ankete, kontakti itd.).

Splošna ocena je, da delovne organizacije nimajo zadovoljivih »pogojev« za planiranje. Objektivni zunanji faktor, ki otežkoča izdelavo kvalitetnih planov je nedvomno intenziven razvoj in hitro spreminjanje gospodarske strukture. Kot zunanjo subjektivno slabost je upoštevati zamudo tekočih in perspektivnih ekonomskih instrumentov, nedoslednost

Razvitost planiranja je komisija ocenila na podlagi odgovorov na vprašanja o razpolaganju z razvojnim in investicijskimi plani, o sestavi letnih in operativnih planov, o metodah, ki se jih podjetja poslužujejo pri planiranju, postopku planiranja, odgovornosti, vlogi plana v poslovnem življenju in akcijah ter mestu planov v delu vodstvenih in samoupravnih organov.

Od 15 delovnih organizacij jih ima 14 razvojne plane, 13 pa poleg razvojnega tudi investicijske programe. Vsa podjetja menijo, da je plan osnova za njihove poslovne akcije. Večina podjetij pri sestavljanju svojih programov ne planirajo posebje produktivnosti, ekonomičnosti in rentabilnosti, dasiravno bi bilo potrebno, da se posebej planirajo tudi

Piše nam poslovni prijatelji iz Petrinje

Renomirana tovarna »Gavrilovič« iz Petrinje, ki ni znana le širom naše domovine, temveč tudi v zunanjem svetu, že vrsto let z nami dobro poslovno sodeluje. Minulo leto nam je kot cenjeni poslovni partner večkrat kaj napisala za bralce našega časopisa, medtem ko je letos take vrste korespondenca žal nekoliko zamrla. S tem pa ni rečeno, da so se kakorkoli skalili prijateljski odnosi, nasprotno, le-ti so ostali kontinuirano ohranjeni.

Zato v današnji številki Vestnika objavljamo pismo velikega proizvajalca mesnih izdelkov »Gavriloviča«, ki nam v prijetnem tonu ter poučeno prikazuje vse kvalitete in možnosti uporabe že sicer dobro znanega in iskanelega proizvoda »Sendvič doručak«.

KUPUJMO GAVRILVIČEV »SENDVIČ DORUČAK«!

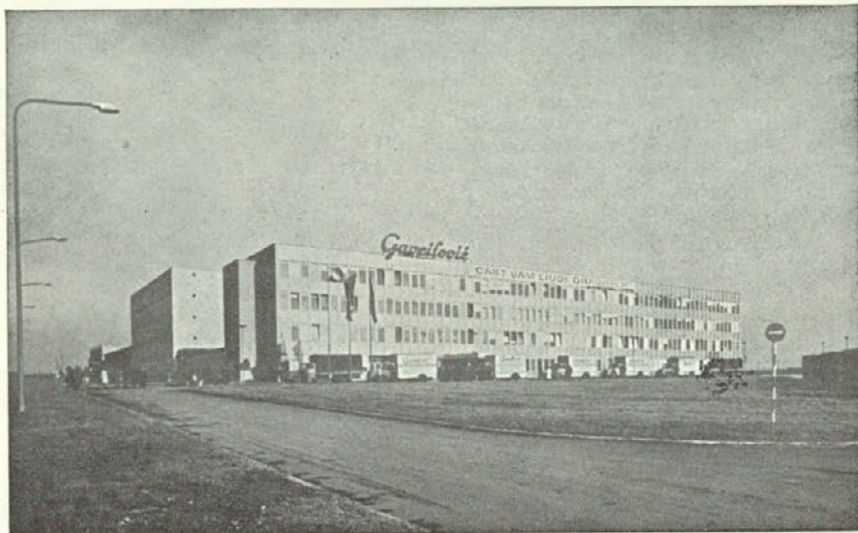
Notorno znano je, da na prodajnem osebju v trgovini sloni poslovni uspeh. Zlasti je važno, kako prodajalec predstavlja stranki posamezen proizvod, kako jo informira in

kako ji sugerira koristnost konkretnega nakupa. Tako v klasični trgovini kot v samopostrežbi je sugestija ali informacija prodajalca vedno dobrodošla in redkokdaj potem izostane podvojeni kupčev interes.

Nekateri naši prehrabeni proizvodi se še vedno ne uporabljajo dovolj v gospodinjstvu in to iz razloga, ker potrošnik ni dovolj sezna-

njen z izbiro možnosti v načinih priprave. Če nanj to informacijo prenese prodajalec, je kupčev interes večji, s tem pa je pojačana tudi prodaja.

Tako ima na primer »Gavrilovičev mesni doručak«, ki se sedaj razpošilja na trg z imenom »Sendvič doručak«, izredno veliko potrošnikov, medtem ko je relativno malo ljudi seznanjenih z načini uporabe te jestvine. Večinoma potrošniki konzumirajo mesni zajtrk v obliki hladnega narezka.

Sodobni obrati »Gavrilovič«-a

Analiza o planiranju v večjih celjskih delovnih organizacijah

ti pokazatelji.

Postopek pri sestavljanju planov naj bi bil sinhron in sporeden, misleč pri tem na plane za podjetje kot celoto, za delovne, ekonomske in druge enote, ki so sestavni deli podjetja. Z ozirom na to, da je namreč plan kombinacija centraliziranih in decentraliziranih odločitev in da službe ne planirajo le na bazi potreb trga, kapacitet in drugih pogojev, temveč tudi na bazi pripravljenosti vseh delavcev, je pri izdelavi planov nujno potrebna že omenjena sinhronizacija oziroma sposobnost v razmerju podjetje — enota — podenota. Od 15 delovnih organizacij jih 14 planira empirično, na bazi izkušenj iz preteklosti in le ena se pripravlja na začetek uporabe znanstvenih metod.

Zanimivi so nadalje še odgovori delovnih organizacij na anketna vprašanja o ukrepih za uveljavitev plana, o povezavi sistema delitve dohodka in osebnega dohodka s planom oziroma samoupravljanjem, o odgovornosti za realnosti za realnost

plana itd., vendar žal ni prostora za vse te odgovore.

Komisija je na osnovi izvedene analize ugotovila, da pri anketiranih podjetjih še ni potrebnih pogojev za ažurno in učinkovito planiranje, da je razvitost strokovnega planiranja na nizki stopnji (uporaba empiričnih metod) in da nosijo delovne organizacije v precejšnji meri subjektivno krivdo za takšno stanje.

O vsem tem velja razmisliti, posebno še sedaj, ko naše podjetje ni veliko le po imenu firme in na papirju, temveč je z uspešnimi integracijami že v vrsti največjih trgovsk-proizvodnih podjetij v Sloveniji.

Preko samoupravnih organov moramo vzpodbuditi prepričanje delovnega kolektiva o nujnosti čimprejšnjega miriranja službe planiranja. Gre namreč za takojšen pristop h kadrovski in programski problematiki planiranja s ciljem čimprej razviti sodobno in učinkovito strokovno službo.

Dejstvo je, da je mogoče mesni zajtrk z nekoliko priprave v gospodinjstvu, servirati tudi kot glavni obrok, t. j. za kosilo ali večerjo. Hitro lahko na primer gospodinja z mesnega zajtrka pripravi odlično francosko ali rusko solato, šestinsko pečeno, havajsko šunko, ham and eggs, ocvrto meso ali tople sendviče. Dovolj je na vse te okoliščine gospodinja opozoriti — potem bomo utemeljeno pričakovali, da se bo proizvod uporabljal na najrazličnejše načine.

»Gavrilovičev sendvič doručak« je konzerviran v pločevinastih dozah teže 0,20, 0,35 in 1,81 kg. Sestavinsko je iz prvorazrednega svinjskega in govejega mesa in slanine. V vsaki dozi je preko 80 % čistega mesa.

Proizvod je visokokaloričen. Na Gavrilovičevih razstavah gastronomije in kulinarstva je dobil pomembno priznanje tudi kot proizvod vsakodnevnih potrošnje določenih gastronomskih kvalitet.

Nujno je, da trgovska mreža pokloni opisanim artiklom vso pozornost zlasti v letošnji turistični sezoni, ker je mimo Gavrilovičeve paštete »Sendvič doručak« naš najpopularnejši turistični prehrabeni proizvod.

N. C.

4. redna seja upravnega odbora

Čas letnih dopustov je delno zavrl tudi delo samoupravnih organov v podjetju, čeprav tega ne bi smeli dopustiti, saj je problematika, ki spada pristojnostno pred CDS, svete sektorjev ali UO v poletnih mesecih prav tako, v trgovini morda še bolj pereča kot v obdobjih tkzv. mrtve sezone.

16. julija je zasedal upravni odbor podjetja, ko je sprejel 36 sklepov predvsem organizacijsko-tehničnega značaja in to v zvezi z imenovanjem novih vodij organizacijskih enot podjetja oz. namestnikov, ki nadomestujejo vodje v času letnih dopustov pa tudi sicer ko so vodje službeno odsotni ali drugače zadržani, nadalje v zvezi s premeštvami in ostalimi kadrovskega vprašanji, ki so podrejena odločitvi upravnega odbora ter v zvezi z vlogami delavcev za uveljavitev pravic, ki jih imajo po TZDR, Pravilnikom o delovnih razmerjih in Pravilnikom o delitvi osebnih dohodkov.

Upravni odbor pa je poleg omejenega obravnaval in potrdil poro-

čilo gen. direktorja o integracijskih gibanjih ter poročilo o službenem potovanju v Švici. Dopolnjen je bil sklep 3. redne seje o nagrajevanju praktikantov, ki so pri podjetju na pociunski praksi.

Centralnemu delavskemu svetu je bilo predloženih v potrditev več sklepov Upravnega odbora, o katerih ta samoupravni organ ne odloča z dokončno veljavnostjo.

Upravni odbor je sprejel še vrsto sklepov, ki jih ni taksativno naštevati, saj so bili člani kolektiva o njihovi vsebini natančno poučeni že z razglasom oz. z individualnim obveščanjem po predsedniku Upravnega odbora.

Za dne 1. avgusta 1968 sklicana 5. redna seja Upravnega odbora je spričo objektivnih okoliščin odpadla s predstavitvijo za nedoločen čas. V konku bo časovno mogoče objaviti rezultate oz. sklope 5. redne seje v Vestniku, bo to vsekakor sorjeno, sicer pa o tem prihodnjic.

J. G.

Iz 5. redne seje UO

Dne 9. 8. 1968 sklicana seja UO podjetja je potekala v živahni diskusiji obravnavanja poslovnega poročila za 1. polletje, ki ga je podal direktor računsko gospodarskega sektorja Vito Dolinšek. Ugotovljeni rezultati o doseženem dohodku in ostanku dohodka niso bili najbolj zadovoljivi in bo zato potrebno v II. polletju z vsemi napori pristopiti k realizaciji postavljenih planov. Periodični obračun je bil na seji obravnavan do podrobnosti in predložen v obravnavo in potrditev Centralnemu delavskemu svetu.

Upravni odbor je sprejel sklep, da se predloži v odobritev najvišjemu samoupravnemu organu potrditev odmerjene odškodnine za uporabo melioracijskega sistema v letu 1968. Ta odškodnina, ki jo je podjetje dolžno plačati skladno z odlokom Skupščine občine Celje in po skelnjenem sporazumu z Vodno skupnostjo »Savinja« Celje, znaša 115.754,00 N din in zadeva le melioracijski sistem celjske občine. Odškodnine za melioracijo, ki jih bo dolžan plačati »Merx« za osnovna sredstva izven občine Celje, bodo predmet ločenih obravnav. Višina odškodnine je izračunana za vse gospodarske organizacije v občini Celje po enakem razmerju, in sicer 1% od vrednosti aktivnih osnovnih sredstev.

Pod posebno točko dnevnega reda je bilo obravnavano in odobreno službeno potovanje dir. komercialnega sektorja Ruperta Pirherja v ZR Nemčijo k firmi Karl A. Zwanger

zaradi ureditve vseh poslov v zvezi z nakupom kavnega mlina WM 750. Ta mlin je nujna investicija za potrebe naše embalarne in bo obenem z novim, sodobnim pražilnikom pripomogla k bolj uspešnemu izvrševanju zahtevnih nalog embalaranja oziroma proizvodnje kave.

Glede na rastoče potrebe po delovnih pripravah v aranžersko teh-

ničnem oddelku je UO odobril nakup stroja za žaganje lesa, lepenke in lesonita »Emco — Star«.

Sprejet je bil sklep o ustanovitvi novih »Merx — Marketov«, ki ga je še predložiti v potrditev CDS-u.

Na seji UO je bilo obravnavanih in rešenih še nekaj obrobni vprašanj, ki jih zaradi majhne pomembnosti ni posebej opisovati.

J. G.

— Mami, se spominjaš, da je očka zadnjič, ko je prišel pozno domov, prav tako dišal kot ta »trgovina«...

Degustacija priznane kave »Merx«

Pravna vprašanja iz delovne zakonodaje

Dolžnosti delavca glede izpopolnjevanja delovne sposobnosti

Po določbah 1. odstavka 30. člena TZDR je delavec dolžan, da med delom nenehno izpopolnjuje svoje delovne sposobnosti skladno z zahtevami delovnega mesta in z zahtevami, ki izvirajo iz izpopolnjevanja delovnega procesa. Če delovna organizacija z namenom, da izpopolnjuje strokovno znanje svojih delavcev skladno s svojimi potrebami organizira razne tečaje in seminarje je udeležba na teh za delavce obvezna. Delavec, ki odklanja udeležbo pri tovrstnem strokovnem izobraževanju oziroma izpopolnjevanju, krši svoje delovne dolžnosti in delovna organizacija lahko uvede proti njemu ustrezni postopek.

Delo za določen in nedoločen čas

Delavcu, ki je bil sprejet na delo za določen čas, da nadomešča začasno odsotnega člana delovne skupnosti do njegove vrnitve, pa se ta ni vrnil na delo, ker se je zaposlil v drugi delovni organizaciji, ne more prenehati delo proti njegovi volji. Skladno z določbami 4. in 5. odstavka 26. člena TZDR je treba namreč takega delavca obravnavati, kot da je stopil na delo za nedoločen čas, delovno razmerje pa mu lahko preneha le pod pogoji in na način, ki ga TZDR predvideva za prenehanje dela proti volji delavca.

(Iz mnenja Zveznega sveta za delo št. 491/1 z dne 13. 7. 1967.)

Odsotnost z dela brez nadomestila in letni dopust

V primerih in pod pogoji, ki jih je določila delovna skupnost v svojem statutu ali splošnem aktu, ima delavec pravico biti brez nadomestila odsoten z dela. Za čas take odsotnosti ostane delavec še v naprej član te delovne organizacije, mirujejo pa njegove dolžnosti in pravice, ki se pridobivajo po delu in iz dela. To pomeni, da se ta čas sicer smatra kot nepretrgana zaposlitev, v delovno dobo pa se šteje le, če taka odsotnost ni daljša kot 30 dni, kot to določa 131. člen temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju (Ur. l. SFRJ št. 51/64).

Glede na to se po določbi 1. odstavka 70. člena TZDR čas odsotnosti z dela, daljši od 30 dni, delavcu lahko odbije od rednega letnega dopusta. Delavec torej nima pravice do letnega dopusta, če je bil v koledarskem letu brez nadomestila odsoten z dela več kot 30 dni.

(Mnenje Zveznega sveta za delo št. 338/1 z dne 11. 7. 1967.)

Zastaralni rok pri uveljavljanju škode zaradi nezakonite odločbe o prenehanju dela

Če je delavcu zaradi nezakonite odločbe o prenehanju dela nastala škoda, jo lahko uveljavlja sodnim potom v roku dveh let, računajoč od dneva vročitve odločitve prve stopnje. Takšen zahtevek za plačilo škode je namreč šteti kot zahtevek iz delovnega razmerja. Zato velja dvoletni zastaralni rok po 4. odstavku 124. člena TZDR in ne splošni triletni zastaralni rok po zakonu o zastaranju terjatev. (Iz sodbe Vrhovnega sodišča Srbije št. 5284/65 z dne 6. 12. 1966.)

Premestitev na drugo delovno mesto — obveznost pismene odločbe

V primerih, določenih v TZDR, je delavec lahko razporejen na drugo delovno mesto tudi proti svoji volji. Po 5. odstavku 31. člena TZDR lahko delovna skupnost v statutu ali drugem splošnem aktu pooblasti posameznega delavca, da izdaja odločbe o razporeditvi na drugo delovno mesto. Iz te določbe je razvidno, da sme pooblaščen delavec razporediti delavca na drugo delovno mesto, samo, če o tem izda pismeno odločbo. Če delavec ne upošteva sklepa oziroma odločbe o razporeditvi na drugo delovno mesto (odločba mora biti utemeljena), krši delovno dolžnost. Ne more pa se šteti za kršitev delovne dolžnosti, če delavec na podlagi ustne razporeditve na drugo delovno mesto ne upošteva odločitve pooblaščenega delavca. (Iz mnenja Zveznega sekr. za delo št. 387 z dne 27. 6. 1967.)

Obolelost na letnem dopustu in pravica koriščenja zaradi boleznih preostalega dela letnega dopusta

Določbo 1. odst. 70. člena TZDR »če delavec na letnem dopustu zbolí, se mu čas dovoljenega bolezenskega dopusta ne všteva v letni dopust« je treba razumeti tako, da ima delavec pravico nadaljevati korišče-

nje letnega dopusta, ki ga zaradi obolelosti ni mogel izkoristiti v celoti, le pod pogojem, da je bil bolezenski dopust zaključen pred potekom koledarskega leta. V nasprotnem primeru bi prišlo do prenosa letnega dopusta na naslednje koledarsko leto, kar bi bilo v nasprotju z določbami 63. člena TZDR.

Pravica do letnega dopusta pred 11 mesecev nepretrganega dela

3. odstavek 63. člena TZDR izrecno določa, da delavec pridobi pravico do letnega dopusta po enajstih mesecih nepretrganega dela. Morebitna določila splošnega akta delovne organizacije, ki bi predvidevala pravico do letnega dopusta tudi delavcem, ki ne izpolnjujejo pogoja zakona, ne bi bila v skladu s TZDR.

(Iz mnenja zveznega sveta za delo št. 426/1 z dne 24. 7. 1967.)

Razporeditev delavca na delo v drug kraj

Po 2. odst. 31. člena TZDR lahko delovna skupnost razporedi delavca na drugo delovno mesto, če pogoji, ki se zahtevajo za to delovno mesto, ustrezajo delavčevim strokovnim in drugim delovnim sposobnostim, vendar ga ne more razporediti v drug kraj. V drug kraj sme delovna organizacija razporediti delavca samo z njegovo privolitvijo (6. odstavek 31. člena TZDR).

V konkretnem primeru je bil delavec brez svoje privolitve razporejen iz delovnega mesta v centru mesta na enako delovno mesto v predmestje. V sporu, ali gre v tem primeru za razporeditev v drug kraj, je sodišče odločilo, da se predmestje ne more šteti za drug kraj v smislu 6. odst. 31. člena TZDR.

(Iz sodbe Okrožnega sodišča Sarajeva št. GZ 1427/67 z dne 5. 5. 1967.)

Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Marjan Bele, dipl. prav. — Izhaja mesečno.

Uredništvo: Celje, Tomšičev trg 3/I, telefon: 30-77

Tisk: Papirkonfekcija Krško, obrat Valvasorjeva tiskarna
Naklada 1200 izvodov

Ena za smeh

— In ko se nam meso v kuhinji lepo ter brez nevarnosti peče, zamesimo testo ...

